

สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุดรธานี

The States and Problems of Participating in Academic Administration of Secondary
Schools Under the Office of Udon Thani Educational Service Area 20

บัณฑิต หาญธงชัย¹

Bandit Hanthongchai¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : dr.bandit98@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 576 คน เลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe's Method) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 30 สิงหาคม 2562; แก้ไขบทความ: 14 ตุลาคม 2562; ตอรับ
การตีพิมพ์: 22 ตุลาคม 2562

Received: August 30, 2019; Revised: October 14, 2019; Accepted: October
22, 2019

ปานกลาง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความ
 คิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน 3)ผู้บริหาร
 สถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. การบริหารวิชาการ 2. โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research article were to study and compare the states and problems of participation in academic administration of secondary schools under the Office of Udon Thani Education Service Areas 20. The sample of the study drawn school administrators, teachers and members of basic education committee consisted of 576 people selected by the stratified random sampling based on school sizes. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. Data were analyzed for frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA and differences found by mean-pairing with the Scheffe's method by using the SPSS/PS program.

The research findings revealed as follows : 1. The school administrators and teachers were found at the high level of participation in academic administration while members of basic education committee were found at the moderate level. Moreover, the school administrators and teachers viewed that the state of participation of schools in academic administration was higher than that of members of basic education committee. 2. On problems concerning participation in academic administration, the administrators and teachers thought that the level of problems was low, while the members of basic education committee viewed that it was moderate. The school administrators, teachers and basic education committee member viewed that the schools' participation problems for the overview and each aspect were not different. 3. The school administrators, teachers and basic education committee of participation in the academic administration and the overall views over this matter were not different.

Keywords : 1. Participation 2. Academic Administration 3. Secondary Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคล เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคม แต่อาจไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพ ยกเว้นอาชีพที่ได้รับการอบรมฝึกฝนมาจากครอบครัว หรือจากสภาพแวดล้อมวัยเยาว์ การศึกษาระดับนี้ถือเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่รัฐต้องดูแลจัดหาให้หรือส่งเสริมให้เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนร่วมจัดให้มีขึ้นและถือว่าประชาชนทุกคนต้องผ่านการศึกษาระดับพื้นฐาน (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545 : 43) ดังนั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการเป็นการสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลสังคมไทยผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การบริหารงานวิชาการ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เข้าใจขอบข่ายภาระหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี ผู้บริหารไม่อาจดำเนินการบริหารจัดการได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยหลักและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งได้รับการยอมรับว่า ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงานและเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ การบริหารงานวิชาการไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ผู้บริหารให้ความสนใจงานวิชาการน้อย มุ่งเน้นงานธุรการและงานอาคารสถานที่ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมน้อย จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการต้องการพลังขับเคลื่อนจากทุกฝ่ายบนพื้นฐานของการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะครูอาจารย์เพราะเป็นผู้รู้ปัญหาของการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะภารกิจหลักคือ การบริหารงานวิชาการ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้การมีส่วนร่วมของคณะครูในการบริหารวิชาการทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว และมีความเข้มแข็งรัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ดังนี้ มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง มาตรา 38 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 34) ดังนั้น รูปแบบการบริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล เป็นการบริหารจัดการที่สถานศึกษา (Schools Based Management : SBM) ใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Administration) โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของคณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารในสถานศึกษา ซึ่งช่วยให้การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพ ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น การออกจากงาน การขาดงานและความเฉื่อยช้าน้อยลง การติดต่อสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชามีมากขึ้น ขจัดความขัดแย้ง ส่งผลให้บุคลากรมีกำลังใจ เกิดความพึงพอใจต่อองค์กร ส่งเสริมความไว้วางใจต่อกัน เป็นการสร้างทีมงานที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่บริหารงานวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ภายใต้การกำกับ และส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุดรธานี เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำไปใช้ในการบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน

2.4 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20

3.2 ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะนำมาใช้ในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 576 คน เลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท(Likert) มีค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพการมีส่วนร่วมเท่ากับ 0.98 และด้านปัญหาการมีส่วนร่วมเท่ากับ 0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ(Scheffe') โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่ามีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการสูงกว่าความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนคู่อื่นๆ นอกนั้นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับน้อย ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการพบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

5.3 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับน้อย ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

5.5 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมพบว่าครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ พบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

5.6 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมพบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการบริหารวิชาการอยู่ในระดับน้อย

ส่วนครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการพบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

5.7 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมพบว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นที่โรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการพบว่า กรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5.8 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นที่โรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับน้อย ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นที่โรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการพบว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

6.1 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนเห็นว่าโรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า โรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน ตระหนักและเห็นความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งในการบริหารวิชาการนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่อาจกระทำไม่ได้โดยลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากครูผู้ปฏิบัติการสอนในการดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ เพราะครูผู้ปฏิบัติการสอนคือผู้เกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินงานตามขอบข่ายของงานวิชาการ และที่สำคัญคือ

เป็นผู้ดำเนินการโดยตรงในการจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ครูผู้ปฏิบัติการสอน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการให้มากที่สุด จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนเห็นว่า มีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ได้ปฏิบัติงานประจำในโรงเรียน จะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อมีการจัดกิจกรรม หรือมีการเชิญร่วมประชุม เป็นครั้งคราวเท่านั้น ทำให้บทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารไม่ชัดเจน หรืออาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารซึ่งส่งผลให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า โรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอนและกรรมการสถานศึกษาโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนเห็นว่าโรงเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการสูงกว่า ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมินทร์ วงศ์พรหม และคณะ (2561 : 187) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านหลักการกระจายอำนาจลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักการตอบสนองความต้องการของชุมชนและด้านหลักการบริหารตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ แสงผุย และคณะ (2561 : 32) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครู โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 14 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

6.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับน้อย ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนได้มีโอกาสในการปฏิบัติงานวิชาการร่วมกัน ซึ่งในกระบวนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องร่วมมือกันในการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนา ทำให้มีความเข้าใจใน

บทบาท หน้าที่เป็นอย่างดี ส่วนกรรมการสถานศึกษา ไม่ค่อยได้ร่วมในการบริหารวิชาการมากนัก ซึ่งอาจเป็นเพราะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จึงมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ไม่เพียงพอ และขาดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการมีส่วนร่วมในการบริหาร จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติการสอนเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับน้อย ส่วนกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเห็นว่า โรงเรียนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการในระดับปานกลาง แต่ผลการเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ครูผู้ปฏิบัติการสอน และกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีการติดต่อสื่อสาร พบปะ ประชุมปรึกษาหารือ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดที่ได้รับรองส่งเสริมให้โรงเรียนทำความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมการบริหารสถานศึกษาทุกชั้นตอน จึงทำให้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอนและกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานรับรู้และเข้าใจปัญหาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นางศราวุธ ดวงอนันต์ และคณะ (2561 : 66) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเครือข่ายเมืองสาเกต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเครือข่ายเมืองสาเกต ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการบริหารการเรียนการสอน ด้านการบริหารการประเมินผลการเรียน และด้านการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.23, 3.97, 3.83 และ 3.99 ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรวรรณ รสชา และคณะ (2561 : 77) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทรายสังกัตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในอำเภอโพธิ์ทราย จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา รายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมสัมมนาให้กับกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน

ผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษา

7.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการ สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในด้าน การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น

7.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสและหาทางให้ครูผู้ปฏิบัติการสอน และ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการให้มากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุดรธานี

7.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไป เป็นแนวทางในการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **ทิศทางการมีส่วนร่วมทางวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.**

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

นงคราญ ดวงอนนท์ และคณะ. (2561). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนเครือข่ายเมืองสาเกต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 7(2). 65-75.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). **หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

ภูมินทร์ วงศ์พรหม และคณะ. (2561). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด.** 7(1). 187-200.

วิโรวรรณ รสชา และคณะ. (2561). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา อำเภอโพธิ์ทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. **วารสาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 7(2). 76-87.

สมยศ แสงผุย และคณะ. (2561). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครู โรงเรียนในศูนย์ เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 14 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 7(2). 31-41.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตจังหวัดอุดรธานี ทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จนได้ข้อมูลครบสมบูรณ์

คุณค่าประโยชน์จากการวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแห่งความดีในครั้งนี้แด่พระคุณบิดามารดา ผู้มีพระคุณ และครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการวิจัย ทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้